

**ANALIZA TEMEIURILOR DE EXERCITARE A RECURSULUI ÎMPOTRIVA
DECIZIILOR INSTANȚEI DE APEL ÎN PROCESUL CIVIL**

Tatiana CRUGLIȚCHI, *asist. univ., Facultatea de Drept
și Științe Sociale, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*

Abstract: *The procedural legislation of the Republic of Moldova provides for different ways of remedying errors committed in the administration of justice in civil cases. They depend on the nature and seriousness of the infringement. Errors that do not concern the merits of the case can be removed by the court that adopted the judgment by correcting errors in the judgment, explaining the judgment, issuing a*

supplementary judgment, transferring the case held in violation of the rules of jurisdiction, terminating the proceedings or removing the application from the case if the proceedings were brought in error. The verification and correction of errors relating to the correctness of the substantive adjudication of the case, such as the merits and legality of the judgment, is not within the competence of the court that delivered the judgment. The correction of such errors is a matter for the higher courts in the context of appeals against judgments. Appeals are a fundamental guarantee of the right to a judicial defense, ensuring that judgments are lawful and well-founded.

Keywords: *civil action, appeals in civil proceedings, appeal against first instance decisions, appeal against decisions of the court of appeal, review of irrevocable decisions.*

Fiind o cale extraordinară de atac, recursul împotriva deciziilor instanței de apel poate fi declarat numai pentru temeiurile expres și limitativ prevăzute de lege. Astfel, recursul împotriva deciziilor instanței de apel este o cale de atac de drept, vizând în exclusivitate legalitatea deciziei contestate. Legalitatea hotărârii urmează a fi interpretată restrictiv, întrucât în sens larg orice hotărâre neîntemeiată este, în același timp, și ilegală, temeinicia fiind una din cerințele înaintate de lege față de o hotărâre.

În sprijinul actualei reglementări a temeiurilor de declarare a recursului împotriva deciziilor instanței de apel pot fi invocate mai multe argumente de ordin teoretic și practic. Distanța dintre greșeli în stabilirea faptelor și greșelilor în aplicarea legilor a stat la baza divizării căilor de atac în apel și recurs. Instituția recursului a fost instituită tocmai în scopul corectării erorilor de drept comise de judecătorii la soluționarea pricinilor civile. Pornind de la esența recursului, în doctrină s-a conturat punctul de vedere, potrivit căruia instanța de recurs nu judecă pricina, ci hotărârea. [4, p. 12]

Limitarea controlului instanței de recurs numai la chestiunile de drept poate fi justificată și din punct de vedere practic. Părțile au avut posibilitatea de a se judeca în fond atât în fața primei instanțe, cât și în fața instanței de apel, astfel o examinare a temeiniciei hotărârii atacate în faza recursului nu s-ar mai justifica. Mai mult decât atât, judecătorii instanței de recurs, fiind scutiți de examinarea laturii de fapt a pricinii, pot să se concentreze asupra laturii de drept a acesteia, care este mai complicată și necesită o calificare mai înaltă și profesionalism. Datorită acestui fapt, deciziile instanței de recurs vor fi argumentate mai bine, iar termenul de examinare a recursului se va reduce. Astfel, se înlătură pericolul parțialității judecătorilor instanței de recurs, care, soluționând doar problemele de drept, fără referire directă la persoane, vor fi mai puțin preocupați de interesul uneia dintre părți. *Per a contrario*, o examinare a temeiniciei hotărârii în faza recursului ar crea dificultăți în administrarea probelor, precum și în prezentarea acestora de către justițiabilii din afara capitalei. Examinarea laturii de fapt a pricinii de către instanța supremă ar necesita, din cauza volumului crescut de lucru, majorarea numărului de judecători la Curtea Supremă de Justiție, fie instituirea unor limite mai stricte pentru declararea recursului, ceea ce ar îngreuna accesul liber la justiție. [5, p. 175]

Particularitatea recursului împotriva deciziilor instanței de apel de a fi o cale de atac de drept este caracteristică sistemelor de drept ale mai multor state democratice. În legislația franceză și cea belgiană este consfințită poziția potrivit căreia judecătorul instanței supreme este un judecător de drept, iar nu de fapt, ceea ce înseamnă că el va accepta faptele așa cum au fost stabilite de instanța care a pronunțat hotărârea atacată. El nu realizează decât un examen critic cu privire la chestiunile de drept. Stabilirea faptelor intră în câmpul de acțiune a jurisdicțiilor de fond, de aceea se spune că judecătorul instanței supreme este un judecător de casație, căci el nu rejudecă cauza, astfel cum ar face-o curtea de apel, care poate înlocui hotărârea atacată cu o nouă decizie. Legislația Germaniei prevede că cererea de recurs poate fi motivată numai prin aceea că hotărârea se bazează pe încălcarea dreptului federal sau a normelor a căror timp de acțiune depășește circumscripția unei judecătoriai supreme a landului. Funcția soluționării în exclusivitate a chestiunilor de drept este atribuită instanțelor judecătorești în Olanda, Italia, Spania, Austria, Elveția, Grecia, Canada. [3, p. 23]

Considerentele de ordin conceptual teoretic și practic justifică necesitatea limitării controlului efectuat de către instanța de recurs doar asupra chestiunilor de drept. În vederea armonizării legislației procesual civile cu standardele europene, legiuitorul a preluat construcția occidentală progresistă a recursului în Codul de procedură civilă al RM.

Aplicarea în practică a art. 432 CPC presupune o delimitare clară și certă a noțiunilor de legalitate și temeinicie a hotărârii, ceea ce este extrem de dificil. În contextul reducerii numărului de recur-

suri și degrevării instanței supreme, formularea în jurisprudența Curții Supreme de Justiție a criteriilor concrete de delimitare între legalitate și temeinicie a unei hotărâri este absolut necesară.

Legiuitorul în art. 432 CPC a stipulat că părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural prevăzute la art. 400 alin. (2) și (3) CPC.

Se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța:

- *nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;*

Este o situație în care actul normativ aplicabil în litigiul dedus judecării nu și-a găsit aplicare în cadrul deciziei, de exemplu, nu s-a aplicat o lege specială, dar s-a făcut referire la norme generale sau deloc nu s-a făcut referire la norme juridice. În conformitate cu pct. 22 din Hotărârea Plenului CSJ nr. 5 din 11.11.2013 privind procedura de judecare a cauzelor civile în ordine de recurs, dacă soluția pronunțată este corectă în fond, chiar dacă instanța nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, instanța de recurs va menține decizia, cu specificarea normei juridice aplicabile. Fie că instanța nu a aplicat nici o normă de drept material, pronunțând o hotărâre ce contravine legislației în vigoare. Această situație apare atunci când norma ce reglementează raportul material juridic dedus judecării nu a fost aplicată, de exemplu, instanța de apel a respins integral acțiunea privind constatarea nulității absolute a actului juridic civil, deși acesta contravenea unor norme juridice imperative, care nu a fost aplicată. Sau instanța a aplicat acte normative subordonate legii, adoptate cu încălcarea competenței, procedurii stabilite sau contrare prevederilor legii. Ori instanța a aplicat unul dintre mai multe acte normative ce reglementează raportul material litigios, neaplicând pe celelalte conform pct. 25 din Hotărârea Plenului CSJ nr. 6 din 11.11.2013 privind procedura de judecare a cauzelor civile în ordine de apel.

- *a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;*

Această încălcare are loc atunci când instanța judecătorească: - a dat o calificare juridică incorectă raportului în litigiu, aplicând o lege care nu trebuia să fie aplicată; - a încălcat regulile aplicării actului legislativ în timp, spațiu sau asupra cercului de persoane; - cauza a fost soluționată în baza normei de drept interne, ce contravine prevederilor tratatului internațional cu aplicare directă; - instanța judecătorească a aplicat normele juridice ce contravin Convenției Europene și jurisprudenței CtEDO; - a determinat incorect legea aplicabilă raportului litigios cu element de extranietate; - instanța a interpretat greșit conflictul dintre normele cuprinse în actele normative interne.

- *a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;*

Indiferent de momentul declarării neconstituționale a legii, până la pronunțarea deciziei instanței de apel sau după pronunțarea ei în interiorul termenului de declarare a recursului, în orice caz decizia instanței de apel va fi casată de instanța de recurs. Toate acestea din considerentul că atât prima instanță, cât și instanța de apel este împuternicită de a dispune ridicarea excepției de neconstituționalitate și din oficiu, iar omisiunea de a sesiza Curtea Constituțională constituie o eroare de aplicare a legii.

- *a interpretat în mod eronat legea;*

Potrivit pct. 22 din Hotărârea Plenului CSJ nr. 5 din 11.11.2013 privind procedura de judecare a cauzelor civile în ordine de recurs, instanța, aplicând norma respectivă, a extins norma juridică dincolo de ipotezele la care se aplică sau a exclus ipoteze concrete din aria de ipoteze pe care le acoperă norma juridică respectivă. Drept exemplu, poate fi adusă situația în care instanța dă o calificare corectă raportului juridic material litigios, corect determină norma aplicabilă, însă, din cauza înțelegerii incorecte a sensului acesteia, trage o concluzie greșită cu privire la drepturile și obligațiile părților.

- *a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului;*

În pct. 22 din Hotărârea Plenului CSJ nr. 5 din 11.11.2013 privind procedura de judecare a cauzelor civile în ordine de recurs, s-a menționat că prin aplicarea analogiei legii se va înțelege situația în care raporturile litigioase nu sunt reglementate de o normă juridică concretă sau uzanțe și acestora li se aplică norma legislației civile care reglementează raporturi similare. În cazul când nu este posibilă aplicarea analogiei legii și litigiul se soluționează conform principiilor generale și sensului legii civile, suntem în prezența analogiei dreptului. Astfel, dacă principiile și sensul legislației sunt aplicate neadecvat, are loc aplicarea eronată a analogiei legii sau analogiei dreptului.

Aplicarea eronată a analogiei legii sau a analogiei dreptului are loc în cazul când instanța judecătorească încalcă principiile aplicării analogiei: - există o reglementare expresă a raportului juridic litigios,

însă instanța greșit a aplicat analogia, - prevederea legală, la care s-a raportat instanța, alcătuind-o prin analogie, la o ipoteză ce nu intră în aria de ipoteze acoperite de norma respectivă, este imposibilă de aplicat în cazul concret dedus judecării, fiindcă nu există similitudini între cele două categorii de raporturi prin esența lor, - instanța a aplicat analogia, fapt prin care s-au limitat anumite drepturi civile sau s-a stabilit răspunderea civilă contrar art. 5 alin. (3) CC, caz în care analogia este eronat aplicată.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- *cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;*

Acest temei se referă la încălcarea unor condiții de ordin cantitativ impuse de legiuitor pentru exercitarea rolului instanței de judecată în proces. Exigențele calitative sunt impuse prin lege pentru a asigura independența și imparțialitatea judecătorilor în proces. După cum s-a menționat în Hotărârea Plenului CSJ nr. 5 din 11.11.2013, temeiul respectiv e prezent în situațiile în care s-au încălcat prevederile art. 49 CPC, adică judecătorul a participat repetat la judecarea aceleiași cauze în instanța de fond și de apel, cu excepția cazurilor de scoatere a cererii de pe rol sau de încetare a procesului în temeiul art. 265 lit. a) și b) CPC, ori au existat temeiurile prevăzute la art. 50 și 51 CPC și judecătorul nu s-a abținut de la judecată.

- *cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței;*

Acest temei se referă la situația în care instanța nu a respectat dispozițiile art. 102-105 CPC. Dacă persoana a refuzat să primească citația sau înștiințarea sau și-a schimbat domiciliul după intentarea procesului și nu a informat despre aceasta instanța, atunci expediindu-i înștiințarea la ultima adresă cunoscută, se va considera că citația a fost înmănată. În aceste cazuri, Plenul CSJ recomandă că nu se va putea invoca necomunicarea datelor despre locul, data și ora ședinței de judecată (art. 106-107 CPC). Cauza se va considera judecată în lipsa participantului la proces, dacă la dosar lipsesc probele care confirmă transmiterea prin mijloace legale și primirea citației de către participant, în cazul încălcării regimului legal de citare a persoanei juridice sau a persoanei fizice absente de la domiciliu, ori când citația a fost înmănată peste termenul legal, ceea ce a împiedicat participantul la proces de a se prezenta la ședința de judecată, fie în cazul indicării incomplete sau greșite a unor date din citație potrivit pct. 23 al Hotărârii Plenului CSJ nr. 5 din 11.11.2013 privind procedura de judecare a cauzelor civile în ordine de recurs.

- *la judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;*

Acest temei de declarare a recursului este prevăzut în vederea asigurării respectării principiului limbii de procedură și a dreptului la interpret (art. 24 CPC), care poate fi invocat numai de persoana căreia i-au fost încălcate drepturile cu privire la limba procesului.

Principiul în cauză ar putea fi încălcat dacă: persoana interesată, care nu posedă limba de stat, nu a fost asigurată cu interpret; procesul s-a desfășurat într-o altă limbă decât cea de stat, instanța neemițând încheierea respectivă; limba în care s-a desfășurat procesul, alta decât cea de stat, nu a fost acceptabilă pentru majoritatea participanților; procesul s-a desfășurat într-o altă limbă, iar instanța nu a emis hotărârea și în limba de stat. Instanța ierarhic superioară va constata limba în care s-a desfășurat procesul, examinând procesul-verbal al ședinței de judecată, precum și mențiunea despre participarea interpretului. Se va stabili dacă participanții la proces au înaintat demersuri cu privire la acordarea interpretului, precum și modul în care instanța a soluționat aceste demersuri.

- *instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;*

Prin actul său de dispoziție instanța de judecată ar putea atinge esența dreptului cel puțin a unei persoane atunci când nu a îndeplinit una din sarcinile pregătirii cauzei pentru dezbateri în raport cu persoana respectivă. Soluționarea problemei drepturilor unor persoane neantrenate în proces se poate manifesta prin indicații directe în dispozitivul hotărârii cu privire la drepturile sau obligațiile unor persoane neantrenate la judecarea cauzei, de exemplu, obligarea de a face ceva, a transmite ceva; afectarea de fapt, prin puterea în executare a hotărârii, a drepturilor sau obligațiilor unor persoane neantrenate la judecarea cauzei.

- *în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;*

Conform art. 273 CPC, pentru fiecare ședință de judecată, precum și pentru fiecare act procedural îndeplinit în afara ședinței cu participarea părților se întocmește proces-verbal. Scopul apropiat al acestuia constă în pronunțarea de către instanța de judecată a unei hotărâri legale și întemeiate în baza acelor materiale care au fost cercetate în ședința de judecată și care au obținut o anumită fixare proces-

suală în procesul-verbal al ședinței de judecată. Scopul îndepărtat constă în controlul activității instanței de fond și instanței de apel, întrucât procesul-verbal reprezintă unul din principalele documente procesuale în temeiul cărora instanța ierarhic superioară verifică activitatea instanței ierarhic inferioare și concordanța hotărârii judecătorești cu probele cercetate în ședința de judecată. [6, p. 304]

În lipsa procesului-verbal este imposibilă efectuarea controlului judiciar. De aceea, neîntocmirea procesului-verbal al ședinței de judecată reprezintă o încălcare esențială a normelor de drept procedural. Dacă procesul-verbal nu este semnat de judecător sau grefier, nu va produce efecte juridice, situație echivalentă cu lipsa acestuia. Per ansamblu, acest temei de declarare a recursului se referă la încălcarea normelor de procedură civilă cu privire la procesul-verbal al ședinței de judecată, în particular, cele care duc la inexistența lui (art. 273-276 CPC).

– *hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.*

Instanța de recurs urmează să caseze decizia instanței de apel, dacă cauza a fost examinată cu încălcarea normelor de competență jurisdicțională, indiferent de faptul dacă prima instanță sau instanța de apel a soluționat corect cauza. Or, potrivit principiului imutabilității competenței jurisdicționale, nimeni nu poate fi lipsit, fără consimțământul său, de dreptul la judecarea cauzei sale de către o instanță sau de judecătoria în a căror competență cauza respectivă este dată prin lege, cu excepția cazurilor expres stabilite de CPC al RM (art. 32 alin. (1) CPC).

Săvârșirea altor încălcări constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța de judecată a fost arbitrară sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Toate aceste încălcări se împart în trei categorii: 1) *încălcări care au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei.* La aceste încălcări putem atribui: agravarea situației apelantului în propria cale de atac (art. 373 alin. (6) CPC); încălcarea procedurii de administrare a probelor care sunt puse la baza deciziei, de exemplu, instanța n-a dispus la cererea participantului la proces prezentarea înscrisului ce se păstrează la o altă persoană sau instituție; refuzul instanței de a suspenda procesul la solicitarea părții până la examinarea unei cauze conexe. Potrivit pct. 25 din Hotărârea Plenumului CSJ nr. 5 din 11.11.2013 privind procedura de judecare a cauzelor civile în ordine de recurs, recurentul trebuie să demonstreze că aceste încălcări au dus sau au putut duce la soluționarea eronată a cauzei. 2) *încălcări, potrivit instanței de recurs, care consideră că aprecierea probelor de către instanța de judecată a fost arbitrară.* Deci, o apreciere arbitrară a probelor înseamnă o apreciere abuzivă, după bunul plac, dar nu după intima convingere, cu încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor stabilite în art. 130 CPC. Aceasta ar fi, spre exemplu, situația în care instanța a aplicat eronat regulile cu privire la repartizarea sarcinii de probație între părți; concluziile instanței se bazează pe probe inadmisibile (de exemplu au fost audiați ca martori persoane care nu au dreptul de a face mărturie) sau probe puse la baza hotărârii sunt în mod vădit insuficiente, ori instanța judecătorească a considerat un fapt dovedit, numai prin copia de pe document, în cazul când originalul este pierdut, iar copiile de pe el prezentate de părți nu sunt identice, rămânând imposibilă determinarea adevărului cuprins în original; fie în dosar existau probe contradictorii cu cea pe care instanța și-a întemeiat soluția; fie soluția a fost bazată pe o probă care nu a fost cercetată în instanța de judecată. Toate aceste încălcări se referă la temeiuri de fapt de declarare a recursului. 3) *erori care au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.* În acest sens, pot fi menționate: încălcarea principiului egalității în fața legii, unele persoane având privilegii procesuale; neluarea de către instanța judecătorească a măsurilor de rigoare în vederea păstrării secretului de stat, a tainei comerciale, a informației despre viața intimă a persoanei în ședințele secrete; încălcarea principiului nemijlocirii și oralității dezbaterilor judiciare, când instanța n-a verificat direct și nemijlocit probele sau dezbaterile n-au fost reluate de la început când a fost înlocuit judecătorul; încălcarea principiului contradictorialității și egalității părților în drepturile procedurale, când instanța nu a creat posibilități egale, suficiente și adecvate de folosire a tuturor mijloacelor procedurale pentru susținerea poziției părților asupra circumstanțelor de fapt și de drept; încălcarea principiului disponibilității, când partea n-a dispus liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecării, instanța sugerându-i ce cerințe sau demersuri să înainteze.

Încălcarea normelor procedurale se invocă de instanță din oficiu, adică indiferent de motivele expuse în cererea de recurs.

Nu orice încălcare a legii de către instanța de fond și/sau instanța de apel constituie temei pentru declararea recursului și, respectiv, casarea hotărârii atacate. Încălcarea normelor de drept material sau a normelor de drept procedural deschide calea recursului numai în cazul în care aceasta are un caracter esențial. Încălcări neînsemnate ale normelor de drept procedural nu duc la casarea hotărârii. O hotărâre legală în fond nu poate fi casată din motive formale. [2, p. 54-58]

În cazul aplicării eronate a normelor de drept material încălcarea va avea caracter esențial dacă aplicarea corectă a acestor norme va avea ca efect adoptarea unei alte hotărâri cu un alt rezultat de soluționare a pricinii civile. Aplicarea eronată a normelor de drept material va reprezenta o încălcare neesențială dacă aceasta nu a influențat asupra modului de soluționare a pricinii. De exemplu, în pofida interpretării greșite de către instanță a unei norme de drept material dispozitivul hotărârii este corect. În acest caz, instanța de recurs va putea să înlocuiască interpretarea greșită a normei cu cea corectă prin introducerea unor modificări în decizia instanței de apel, fără a o casa. Pentru ca o aplicare eronată a normelor de drept material să fie recunoscută în calitate de încălcare esențială, este necesar ca înlăturarea acesteia să aibă drept efect un alt rezultat de soluționare a pricinii.

În cazul constatării încălcării normelor de drept procedural, instanța de control judiciar nu poate stabili cu certitudine în ce mod a fost soluționată pricina în lipsa erorilor depistate. De aceea, pentru calificarea unei încălcări a normelor de drept procedural în calitate de încălcare esențială nu este obligatoriu ca aceasta să influențeze modul de soluționare a cauzei, ci este suficientă doar posibilitatea unei asemenea influențări. În acest sens, legiuitorul la art. 388 alin. (2) CPC stipulează că săvârșirea unor încălcări ale normelor de drept procedural constituie temei pentru casarea hotărârii numai dacă ele au dus sau au putut duce la soluționarea eronată a cauzei.

Stabilirea unei cauzalități certe sau posibile între încălcarea comisă și rezultatul soluționării pricinii este un proces dificil. Încălcările normelor de drept procedural săvârșite de către instanțele judecătorești la examinarea și soluționarea cauzelor civile sunt multiple și diferite. Una și aceeași încălcare a normelor de drept procedural într-o pricină poate să influențeze modul de soluționare a acesteia, într-o altă cauză nu este de natură să modifice dispozitivul hotărârii. Prin urmare, calificarea încălcării drept esențială sau neesențială urmează să se efectueze în fiecare caz concret.

Pentru a evita interpretări diferite și, eventual, abuzive ale noțiunii de „încălcare esențială”, în teoria dreptului procesual civil s-a propus ca încălcările esențiale ale normelor de drept procedural să fie expres prevăzute în Codul de procedură civilă. Recurentul trebuie să demonstreze doar existența acestor încălcări, fără a fi necesară dovedirea influenței lor asupra hotărârii adoptate. [7, p. 62]

Potrivit art. 432 CPC, sunt considerate esențiale încălcările normelor de drept procedural prevăzute la art. 400 alin. (3) CPC. Cu toate acestea, este imposibilă enumerarea în lege a tuturor încălcărilor esențiale ale normelor de drept procedural. La examinarea pricinii în fond și în apel pot fi săvârșite și alte încălcări ale normelor de drept procedural, care au dus sau au putut duce la soluționarea eronată a cauzei. Excluderea acestor încălcări de sub controlul instanței de recurs are un efect negativ asupra respectării principiului legalității în procesul civil, ducând la menținerea unor hotărâri ilegale. La reglementarea temeiurilor de ordin procedural de declarare a recursului și de casare a deciziilor este necesară: 1) enumerarea în lege a unor încălcări esențiale ale normelor de drept procedural care în mod necondiționat duc la casarea deciziilor; 2) acordarea instanței de recurs a dreptului de a verifica, la cererea părților, dacă alte încălcări ale normelor de drept procedural comise în instanța de apel au dus sau au putut duce la soluționarea eronată a cauzei. În prima situație în cererea de recurs trebuie să fie nominalizată încălcarea comisă, în ce de-a doua situație recurentul urmează să invoce în cerere nu numai încălcarea comisă, ci să-și argumenteze în ce mod aceasta a dus sau a putut duce la soluționarea eronată a cauzei. De asemenea, trebuie să existe o concordanță între temeiurile de declarare a recursului și temeiurile de casare a deciziei instanței de apel. Potrivit art. 445 CPC, constituie temei de casare a hotărârii: - nerespectarea condițiilor sau a premiselor dreptului la acțiune, - încălcarea altor cerințe ale formei procesuale civile ce duc la încetarea procesului sau scoaterea cererii de pe rol. Aceste temeiuri însă nu sunt prevăzute expres la art. 400 alin. (3) CPC.

În viziunea noastră, lista încălcărilor normelor de drept procedural care constituie temei pentru declararea recursului împotriva deciziilor instanței de apel și necondiționat duc la casarea hotărârii indiferent de influența lor asupra modului de soluționare a cauzei, ar putea fi continuată și cu alte te-

meiuri, ca de exemplu, emiterea deciziei cu încălcarea secretului deliberării, nemotivarea deciziei. [1, p. 379-386]

Bibliografie:

1. MUNTEANU A. *Considerații generale cu privire la temeiurile de ordin procedural pentru declararea recursului împotriva deciziilor instanței de apel*. Analele științifice. Chișinău, CEP USM, 2019, 253 p. ISBN 978-9975-149-58-7
2. MUNTEANU A. *Controlul de legalitate a deciziilor instanței de apel prin intermediul recursului*. Rev. Legea și viața, 2007, nr. 10. ISSN 1810 – 309X
3. PARMENTIER C. *Căile de recurs în materie civilă*. Buletinul Centrului de Informare și Documentare a Consiliului European în Moldova, 2000, nr. 1-2. C.Z.U.: 347.955/958
4. АРСЕНОВ И.Г. *Арбитражный процесс: проблемы кассационного пересмотра*. Москва, Изд. Норма, 2004, 176 с.
5. ВАСЬКОВСКИЙ Е. В. *Курс гражданского процесса*, Москва, Изд. Статут, 2016, 624 с. ББК Х 892.19(2)я73-1
6. ВИКУТ М.А. *Гражданский процесс*. Москва, Изд. Юрайт, 2012, 627 с. ISBN 978-5-9916-3106-8
7. ЛЕСНИЦКАЯ Л.Ф. *Основания к отмене обжалованных судебных решений*. Москва, 1962, 197 с.